

Sveriges Författarförbund - Sveriges Dramatikerförbund - Svenska Journalistförbundet - Sveriges Läromedelsförfattares Förbund - Konstnärernas Riksorganisation - Föreningen Svenska Tecknare - Föreningen Sveriges Konstantverkare och Industriformgivare - Svenska Fotografers Förbund - Sveriges Arkitekter - Föreningen Svenska Tonsättare - Föreningen Svenska Kompositörer av Populärmusik - Federationen Svenska Musiker - Svenska Teaterförbundet - Svenska Regissörföreningen - Oberoende Filmars Förbund - Unionen - klubbarna vid Sveriges Radio, Sveriges Television och Utbildningsradion

KLYS

Konstnärliga
och Litterära
Yrkes
utövares
Samarbets
nämnd

Stockholm 2011-08-17

Västernorrlands läns landsting

Synpunkter på remissutgåva till Regional kulturplan för Västernorrlands län

KLYS har beretts tillfälle att yttra sig över ovanstående förslag till regional kulturplan. Efter en inledande presentation av KLYS och vårt arbete, följer våra synpunkter på planen. Vi har försökt lägga upp synpunkterna efter den ordning som finns i förslaget. Det finns bra ambitioner och mycket som är positivt i dokumentet. Vi har här dock valt att utveckla det som vi tycker kan förbättras.

KLYS – Konstnärliga och Litterära Yrkesutövares Samarbetsnämnd – företräder via sina 17 medlemsorganisationer ca 30 000 yrkesverksamma kulturskapare i Sverige. Dessa arbetar som bl.a. författare, musiker, tonsättare, bildkonstnärer, dramatiker, regissörer, journalister, skådespelare, filmare och dansare. Organisationerna samarbetar under KLYS paraply i frågor som rör t.ex. upphovsrätt, arbetsmarknad, tryck- och yttrandefrihet samt mediefrågor. KLYS har i drygt 50 år arbetat med dessa frågor på ett nationellt plan.

I och med införandet av samverkansmodellen på den statliga kulturpolitikens område, har KLYS också påbörjat ett arbete på regional nivå, främst med att försöka bidra till att yrkesverksamma kulturskapare bjuds in som samtalspart i dialoger kopplade till kulturplanen.

Enligt förordningen ska regionala kulturplaner tas fram "efter samråd med länets professionella kulturliv och det civila samhället." KLYS har uppfattat förordningen som en uppmaning både till regionerna och till professionell kulturskapare att ta tillvara professionella kulturskapares regionala erfarenheter och utifrån det också formulera en regional konstnärspolitik.

Det är KLYS erfarenhet att kulturplanerna ofta tas fram i nära samarbete med de regionala institutionerna. Ett vanligt tillvägagångssätt är att institutionerna ombeds bidra med beskrivningar av sin *verksamhet* och visioner för framtiden som avsnitt i kulturplanen.

Därför verkar KLYS för att även kulturskapare – i första hand de fria kulturskapare som inte är knutna

till någon institution – bjuds in till samtal och att konstnärspolitiken inte tappas bort mellan ideella föreningars behov och regionala institutioners prioriteringar för sin verksamhet.

Den exakta formen för samråd med professionella kulturskapare väljer regionen själv. **KLYS verkar för att dialoger sker i formaliserad form**, dvs. att kulturplanen beskriver en plan för hur regionen/länet tar till vara på professionella kulturskapares erfarenheter, både de som är knutna till någon av regionens verksamheter och de fria kulturskaparna. KLYS verkar också för att sådana samråd arvoderas och att sådan arvodering budgeteras för i kulturplanen.

Bland KLYS viktigaste frågor, som även gäller samverkansmodellen, är att principen om armlängds avstånd används och värnas. Denna princip har skapats för att konsten ska kunna stå fri från politiska viljor, och är av största vikt för att konstnärlig frihet ska kunna upprätthållas och att demokratiska samtal ska kunna ske i samhället. Vi verkar också för att det ska finnas en balans mellan kulturens egenvärde och den s.k. aspektpolitiken, samt att även regional kulturpolitik har konkreta målsättningar om konstnärlig kvalitet och förnyelse.

Övergripande kommentarer på kulturplanen

KLYS upplever att det generellt finns en gedigen och väl genomtänkt ambition bakom Västernorrlands kulturplan. KLYS uppskattar till exempel att man tar upp kvalitetsbegreppet på flera punkter i kulturplanen.

Dock saknar vi många gånger utvecklade skrivningar av de grupper KLYS företräder, dvs. de professionella kulturskaparna. Vi efterlyser en konstområdesövergripande kartläggning med utgångspunkt i kulturskapares regionala villkor. Inom vilka konstområden finns det yrkesverksamma professionella kulturskapare i Västernorrland? Under vilka villkor verkar de och vad skulle kunna utveckla och förbättra dessa villkor? Kulturplanen är emellanåt också för passiv. Den identifierar en mängd problem, men formulerar få målsättningar och strategier för att motverka negativa tendenser.

Vi noterar att Västernorrlands kulturplan använder begreppet kulturskapare och passar på att propagera för att konsekvent använda begreppet "professionella kulturskapare" och inte kulturutövare. KLYS använder just benämning kulturskapare på yrkesverksamma/professionella personer inom kulturområdet, dvs. de människor som *skapar* kulturella uttryck. Tidigare har begreppet kulturarbetare använts. Detta har känts gammaldags och därför moderniserats. Kulturutövare har också valts bort då det har en snävare betydelse än kulturskapare. Ordet utövare drar åt innebörden "använda, bruka" och upphovsmannaaspekten blir svagare.

För att fortsätta på spåret om definitioner, är det även KLYS erfarenhet att det i dialogsamtal kopplat till samverkansmodellen ofta talas om dialog med ideell "sektor", som om det vore en homogen grupp. Det förekommer sällan beskrivningar av dialog med professionella kulturskapare, och när så görs hänvisas det till samtal med "enskilda" kulturskapare, som om gruppen professionella kulturskapare vore mer heterogen än "ideell sektor" och utan egentliga företrädare. KLYS och dess medlemsorganisationer av fackliga förbund och intresseorganisationer organiserar 30.000

kulturskapare. Det finns inte regionala medlemsavdelningar överallt, men väl verksamma kulturskapare som kan bidra med det värdefulla perspektivet av hur det är att verka inom sina konstområden i regionen och också vad som skulle kunna utvecklas till gagn för alla.

Ett sätt att komma bort från formuleringar som ”dialog med enskilda kulturskapare” som har en mindre representativ klang, är att formalisera samråden även med denna sektor och skapa ett regionalt nätverk av professionella kulturskapare som fungerar som kontinuerligt bollplank till det fortsatta arbetet med kulturplanen.

Vi hänvisar också här till bilagan som medföljer KLYS remissvar om hur vi ser på samråd i samverkansmodellen.

1. Människan och kulturen som drivkraft

I det i övrigt välformulerade avsnittet om möjligheter och utmaningar, saknar vi från KLYS sida helt och hållet skrivningar om de professionella kulturskaparna.

Vi hittar visserligen ordet ”kulturskapare” genast i detta inledande kapitel, men bara en gång – visserligen som en utvecklingsresurs, men det är en inledande text som inte utvecklas närmare.

KLYS vill apropå påståendet att arrangörsleden är svaga framhålla vikten av att stärka och kompetensutveckla dessa. Med starka arrangörsled i kombination med ökad stöd till föreningslivet möjliggörs ett möte med den professionella kulturen – både den regionala och den nationella/internationella.

Då bokhandlar och bibliotek försvinner ökar förhoppningsvis näthandel. Här ser vi det som oerhört viktigt att skapa en medvetenhet runt upphovsrätt och regionens författares villkor. Att i kulturplanen skriva in något om berättar- och författarcentrum vore ett sätt att fortsatt stimulera läsande och skrivande. KLYS efterlyser också en beskrivning föregång av en kartläggning av Författarcentrum Norr och Norrländska Författarsällskapets aktiviteter och de möjligheter de innebär för spridande och stärkande av litteraturen i länet.

Studieförbunden är en viktig aktör även i relation till den professionella kulturen. Dels som arrangör av evenemang, men också som arbetsgivare till professionella kulturskapare som ledare av kursverksamhet etc. Detta samband kan gärna lyftas fram och tydliggöras i kulturplanen.

Det är fantastiskt att Norrlandsregionerna satsar mest tillsammans med de två regioner som ligger ”främst” vad gäller regionala kultursatsningar, nämligen Skåne o Västra Götaland.

2. Vad är en kulturplan?

Detta avsnitt handlar företrädesvis om aspektpolitiska frågor, dvs. hur kulturen kan bidra till lyckade satsningar och resultat inom andra politikområden. Detta är naturligtvis viktigt ur ett regionalt utvecklingsperspektiv, men här anser vi att man helt och hållet tappar det vi anser vara kärnan, dvs.

kulturens egenvärde. Det finns visserligen några punkter på sid. 15 där bland annat "aktiva konstnärer och kulturutövare" nämns, men detta är alldeles för vagt skrivet.

Inledningsvis finns en föredömlig definition och förklaring av det annars förvirrande begreppet "civilsamhället". Men vi saknar en motsvarande genomtänkt beskrivning av vad man menar med begreppet "kulturliv". Ofta räknas både professionella kulturskapare, civilsamhälle och en allmänhet som konsumerar kultur i detta begrepp. Här skulle vi vilja att de professionella kulturskaparna som grupp på samma sätt som "sektorn civilsamhället" definieras och upphöjs till en jämbördig samarbetspart.

Det av yttersta vikt att skilja mellan den s.k. ideella sektorn och de professionella, dvs. yrkesverksamma, kulturskaparna. Det ideella kulturlivet består – precis som framgår av ordet – av ideella, dvs. amatörer. Dessa och de yrkesverksamma inom kulturlivet verkar under helt skilda förutsättningar, och det finns en risk i att på grund av obetänksamhet, bunta ihop dessa till en gemensam grupp som med en röst föresätts företräda samma intressen som "det regionala kulturlivet". De professionella är utbildade inom sitt område, har professionell erfarenhet och lever av sitt arbete, medan amatörer oftast har annan utbildning och sysselsättning och ägnar sig åt kulturverksamhet på sin fritid. Däremot är grupperna naturligtvis beroende av varandra för att ett rikt kulturliv ska kunna skapas och upprätthållas. Men, återigen, de verkar på helt skilda villkor i samhället och som grupper bör de tilltalas både tillsammans och var och en för sig.

Och apropå detta saknar vi också en mer ingående beskrivning av hur den breda samverkan har gått till. Det står i kulturplanen att man haft dialog med institutioner med statligt stöd och "representanter för länets kulturutövare". Det framgår dock inte om det är ideella sektorn eller professionella kulturskapare som åsyftas med kulturutövare i detta sammanhang. Det framgår inte heller om det förekommit referensgrupper, hearings eller samråd av annat slag?

Vi har en kommentar till att civilsamhället varit tongivande i de dialogmöten som hållits på kommunal nivå. Detta är något KLYS ser generellt i alla regioner och det beror bl.a. på att civilsamhället/föreningslivet är mer lokalt och regionalt förankrat. Det är sällan det finns register/kontaktlistor över vilka professionella kulturskapare som är bosatta och verksamma i regionen. I samband med inbjudningar till samråd används ofta kommunernas föreningsregister och institutionernas och konsulenternas nätverk. Det är KLYS erfarenhet att många fria professionella kulturskaparna inte nås av vare sig information eller inbjudan då. Här blir det viktigt att formalisera formerna för hur de fria professionella kulturskaparnas röst ska finnas med i samverkansprocessen. Förutom att landstinget i sin samordnande roll måste hitta formerna för detta, vilar även ett tungt ansvar på de institutioner som finns i regionen att även ge röst åt och ta in de fria kulturskaparna.

KLYS uppskattar skrivningarna runt konst- och kulturpolitik – även detta föredömligt. Det är också väldigt bra skrivningar om kulturskaparna och relationen mellan bredd och spetskultur.

KLYS är positiva till att man tänker sig koppla in forskning och utbildning i samverkansbygget. I rutan under utvecklingsområden bör även institutionernas ansvar för samverkan med de fria professionella kulturskaparna framhållas.

Då Kulturforum är ett rådgivande organ ser KLYS det som en självklarhet att i utvecklingen av Kulturforum att bygga upp ett formaliserat nätverk av professionella kulturskaparna som får fungera som kontinuerligt bollplank till det fortsatta arbetet med kulturplanen. Ett sådant nätverk kan antingen ingå i själva Kulturforum eller som en referensgrupp till denna, med tydliga avgränsningar och formaliserade mötesrutiner.

3. Kulturpolitiska utgångspunkter

3.1.

Vi saknar i nulägesanalysen kartläggningar av regionens professionella kulturskapare och målsättningar som rör de professionella kulturskaparna och framförallt de villkor de verkar under. Sådana kartläggningar och analyser ser vi som ett nödvändigt första steg för att kunna formulera en aktiv regional konst-, konstnärs- och kulturpolitik.

Som exempel skulle KLYS vilja se att det lades till ett kulturpolitiskt inriktningsmål med tydligare målsättningar om de professionella kulturskaparna verksamma i regionen. Mer konkret skulle en sådan målsättning kunna formuleras som att länet skall vara det bästa av län för en kulturskapare att vara bosatt i- och verka inom. En attraktiv arbets- och livsmiljö i en region som lockar till sig fler professionella kulturskapare är en förutsättning för ett kultur**utbud** av hög kvalitet (vilket är ett av de andra målen).

I näst sista stycket skulle man kunna lägga till att de fria professionella kulturskaparna bidrar till utveckling och tillväxt genom att utmana och finna nya vägar.

I samband med inriktningsmålen bör framhållas att målen om folkhälsan och regional tillväxt och marknadsföring inte är fel i sig, men att medel absolut inte ska tas från kulturbudgeten.

Vi saknar i inriktningsmålen första punkt den nationella nivån – varför hoppas den över? Det är av vikt att samverkan även fortsättningsvis sker på nationellt plan för att vissa kulturyttringar ska nå ut i hela landet.

3.2.1

I punkt två i visionen för Kulturforum föreslår vi flöjande ändring i formuleringen ”Kulturen är – *i sig själv och* i samspel med andra områden – en betydelsefull del i samhällsbyggandet.”

3.3.

Då man tidigare talat om kulturpolitik och konstpolitik som två olika politikområden, där kulturpolitiken ger förutsättningarna för konstpolitiken, bör kanske förtydligas att kulturskaparnas villkor och konstpolitiken ingår i strategiområde III.

Viktiga och bra skrivningar om tillgänglighet.

Under strategiområde ”Tillväxt och utveckling” vill vi kommentera den sista punkten. KLYS uppskattar att man vid sidan av institutionerna också nämner de fria aktörerna som avtalspart för

utvecklingsprojekt inom kulturlivet. Detta är viktigt, då de fria ofta glöms bort.

Under strategiområde tre om kulturens villkor och förutsättningar finner vi glädjande formuleringen *"På ett avgörande sätt är kulturens villkor i samhället en återspeglning av kulturskaparnas villkor."*

Listan under denna punkt tycker vi om i stort. Formaliserade och återkommande dialog mellan alla parter i regionen är också vad KLYS förespråkar, men vi undrar varför inte de professionella kulturskapare står uppräknade som part i denna formaliserade och återkommande dialog? Med stöd i tidigare argumentation om definitioner vill vi också föreslå ett ordbyte på fjärde punkten där "aktiva" och "kulturutövare" byts mot begrepp som "yrkesverksam" och "professionella kulturskapare".

I samma punktuppställning, vid punkten om att yrkesverksamma kulturskapare ska kunna leva och verka utanför institutionerna, bör man också trycka på institutionernas ansvar att också engagera och samarbeta med det fria professionella kulturlivet.

Och utöver målsättningarna om att få konstnärliga utbildningar på grundnivå till regionen skulle vi också vilja se att man verkar för att tillgängliggöra olika former av kompetensutveckling och vidareutveckling för redan verksamma kulturskapare.

4. Den regionala kulturens organisation i Västernorrland

Inga synpunkter.

5. Kommunernas organisation och verksamhet

Då detta mest är en beskrivning av de olika kommunernas verksamhet, har vi främst synpunkter på den avslutande delen 5.3. Här skulle vi gärna se att man nämner de yrkesverksamma kulturskaparna som en resurs för att stärka kulturen generellt.

Vad gäller Utvecklingsområden som är listade i kulturplanen hoppas vi att samverkansstrukturen för kulturplanens fortsatta genomförande också kommer att omfatta nätverk och samråd med professionella kulturskapare.

En precisering av vad som i uppställningen av utvecklingsområdena avses med "funktionella nätverk" hade varit på sin plats.

6. Regional kulturverksamhet med statligt stöd

Professionella kulturskapare nämns inte i detta avsnitt texten utgår från institutioner och amatörkulturen. Detta ger en gravt missvisande bild av verkligheten. Inom framför allt scenkonst- och teaterområdena – både på institutioner och i fria grupper – verkar människor som ofta är egenföretagare, frilansare och inte minst s.k. kombinatörer, dvs. man får sin inkomst genom såväl egenföretagande som olika anställningsformer. Dessutom bör man tillägga att amatörkulturen i

högsta grad är beroende av de professionella kulturskaparna i så motto att de senare i väldigt hög grad är engagerade som ledare, exempelvis i den omfattande körverksamhet som finns i landet, och som även nämns i kulturplanen. Den funktion som de professionella kulturskaparna fyller bör framgå när man talar om amatörkultur i allmänhet.

Troligt är att amatörkulturen här samverkar med det professionella kulturlivet, då ledningen om än inte alltid, ofta utgörs av en professionell kulturskapare. (Gäller kanske framför allt dans och körsång) Detta förhållande kan gärna framhållas, då det utgör en viktig grund för amatörkulturen att ha möjlighet att ta del av professionell kultur och kulturutövare.

Kanske skulle ett utökat arrangörsstöd och arrangörsutbildning göra att inte bara Sundsvall arrangerade och engagerade professionella musikevenemang.

Avsnittet om utvecklingsområden för regional musikverksamhet är mycket positivt med mellankommunal samverkan i den form som beskrivs. Detta med bussning mellan kommuner för möjlighet att besöka evenemang i annan kommun är ett mycket enkelt och effektivt sätt att utöka kulturutbudet för medborgarna i regionen.

Skrivningen om frilandsproduktioner inom musik är uppmuntrande. Här efterlyser vi dock mer ingående beskrivningar av omfattningen av sådana inköp.

Generellt saknar vi statistik i kulturplanen.

Vad gäller musikverksamheten tycker KLYS att det är bra att repertoarfrågan framhålls som betydelsefull för konstnärlig utveckling och att man lyfter fram frilansande artister som en möjlighet att vitalisera i detta fall musikalivet. Kulturplanen är avsnittsvis mycket detaljerad, men hade gärna fått vara mer detaljerad här. Personer namnges men på vilket sätt man ämnar kombinera tradition med nyskapande är inte formulerat som målsättningar, vilket vi efterlyser.

KLYS ser däremot mycket positivt på ett utökat system med artist in residence överlag – här med artist och kompositör.

I avsnittet om regional filmverksamhet, utvecklingsområden ser vi att man bör framhålla inte bara tekniken och fortbildning för lärare (vilket är bra i sig) utan också mötet med och inspiration från professionellt verksamma filmare/fotografer/regissörer och manusförfattare av olika slag. Även dataspelsbranschen kan här vara en viktig inspiratör och kunskapsdelgivare.

Satsningen med filmproduktion med regionen som inspelningsplats är bra av flera orsaker – inte minst för det ovan nämnda.

6.3

Föredömligt att kulturplanen i uppställningen över utvecklingsområden lyfter fram samtidskonsten som ett prioriterat område.

Avsnitt 6.5 och den övergripande konsulentverksamheten med nätverkande och samverkan ser vi som en positiv kraftsamling. Konsulentverksamheten för Konst är ypperligt o utförligt beskriven – tunnare för övriga och som vanligt saknas skrivningar om ordsidan.

Skrivningen om att all konsulentverksamhet ska omfatta mångfaldsperspektiv är enligt vårt förmenande för svävande och vi vet av erfarenhet att avsaknad av en mångkulturkonsulent ofta gör att aspekten inte tillräckligt beaktas. Utvecklingsområdet att förtydliga mångfaldsperspektivet i konsulenternas uppdrag blir därmed en central punkt.

Visst kan kulturkonsulenterna verka för kompetensutveckling av skolornas kulturombud, men det är av vikt att detta inte tas från kulturbudgeten utan snarare ur utbildningsbudgeten.

Ska sedan konsulenterna vara de som sammanställer utbud där lärare o elever får välja, krävs en utökad budget för konsulenterna och denna bör om inte helt betalas av ändå delvis gå på anslag för utbildningssatsningar. Vad gäller utbudskatalog på nätet tycker vi att det är positivt, men att det kräver personella resurser och egen budget från regionen.

6.8.

Avslutningsvis i detta avsnitt vill vi kommentera det som något positivt att man lyfter fram kontakt med- och stöd till länets författare i avsnittet.

7. Fria kulturskapares villkor

Vi välkomnar att det i planen finns ett särskilt stycke om de yrkesverksamma kulturskaparnas roll och villkor. Dock känner vi att avsnittet känns lite ”påklistrat” och taget ur sitt sammanhang.

Ovanstående kritiska synpunkter, där bristen på skrivningar om de yrkesverksamma förs fram, är ett tecken på detta. Tyvärr upplever vi också skrivningarna i kulturplanen som alltför vaga och defensiva vad gäller möjligheter för yrkesverksamma att verka i länet. Att tala om en svag marknad och att det inte finns några högre konstnärliga utbildningar leder inte till någon utveckling i positiv mening. Visst finns det hinder, men det känns inte som att det i texten finns några förslag till hur man ska kunna vända utvecklingen i mer positiv riktning. Ett exempel finns redan i andra meningen i detta sjunde kapitel.

“Det är naturligt att de konstområden som har en egen institutionell resurs också har det största antalet verksamma kulturskapare som kan verka och leva på sitt arbete. [...]Antalet scenkonstnärer inom fria grupper är inte så stort i länet, men de som är aktiva har hela landet som sin arena för att kunna leva på sitt yrke.”

Stödet till fria grupper (el avsaknaden av stöd) är frukten av politiska beslut och samverkansmodellen är ett utmärkt tillfälle att utforska nya vägar att bygga verksamheter. Planen kunde varit mer visionär och antytt denna möjlighet.

Det ska dock nämnas att i listan på utvecklingsområden finns flera bra initiativ, vilket vi välkomnar. Vi föreslår dock att man i detta avsnitt efter en mer djuplodande analys av kulturskapares villkor och utifrån konkretiserar målsättningar om hur professionella kulturskapare kan vara en dynamisk och

bidragande ingrediens i regionens kulturliv, samtidigt som man generellt i kulturplanen för in skrivningar om kulturskapare och deras roll i regionens kulturliv och utvecklingen av detta.

Som vanligt är ORD-området svagt. Det räcker inte att ha en stark tradition att falla tillbaka på – det måste finnas strategier och målsättningar för framtiden.

Generellt är dock målsättningarna på sid 47 är mycket bra.

En möjlighet måste ju vara att locka tillbaka redan etablerade Västernorrlandsfödda kulturskapare. Detta kan man göra bland annat genom att aktivt erbjuda studios/ateljéer och satsa på digitala nätverk.

Ett annat sätt är att öka kravet på institutionerna att använda sig mer av frilansare. Prioritera crossover-projekt som utöver de kulturområden som redan är stärkta av att det finns institutioner, involverar bildkonstnärer, författare, musiker.

KLYS ser gärna ett resurscentrum även för ord – dvs, författare, manusförfattare, frilansande journalister m.fl.

Under punkten "Erbjuda fortbildning av konstnärer för att arbeta inom Skapande Skola" vill vi gärna hissa en varningsflagg. Det är viktigt att man i Skapande Skola projekten låter kulturskapare vara just det. Meningen är inte att de ska gå in i en pedagogroll. Läraren ska finnas där som pedagogen och Kulturskaparen kommer in som inspiratör och kunnig på sitt specifika konstområde.

Vi finner det intressant att man tänker sig en samordning mellan landstingen Jämtland – Västernorrland. Här blir det dock viktigt att i texten lägga ett förslag till formalisering av detta, då politikerna annars inte vet vad de beslutar om.

KLYS ser det som en mycket positiv strävan att vilja införa en speciell Barnkulturkonsulent.

8. Barn och ungdom

KLYS understödjer till fullo att alla kommuner har en musik/kulturskola – vilket också naturligtvis är en viktig arena också för många fria kulturskapare som undervisar vid sidan av sitt eget skapande.

Bra att planen ser samarbetsformerna mellan musik- och kulturskolorna och att fritt verksamma professionella kulturskapare och länets kulturkonsulenter nämns som en viktig utvecklingsfråga för framtiden.

Utöver det vill vi kommentera Skapande skola som satsning utöver det vi nämnt ovan. Sett ur ett barn- och ungdomsperspektiv är Skapande skola ett lovvärt initiativ. Dock anser KLYS – vilket framförts i olika sammanhang tidigare – att den tyvärr inte involverar de yrkesverksamma kulturskaparna i den grad som det enligt Kulturminister Adelson-Liljeroth var tänkt. Det har bland annat visat sig att kulturskapare som anlitas av skolor inom ramen för satsningen ofta i första hand

får ta en roll som lärare och pedagog, vilket inte är tanken. Det är också vanligt förekommande att ersättningsnivåerna för de kulturskapare som anlitas är alldeles för låga. Man får av olika skäl helt enkelt inte betalt för utfört arbete. En mer formell aspekt med Skapande skola, är att dessa medel ligger utanför Samverkansmodellen. Vi förstår att länet vill formulera en överblick på alla sina satsningar som har med kultur att göra, men vill ändå poängtera att Skapande skola är en utbildningsinsats och att medel till detta måste tas på den budgeten och inte på kulturbudgeten.

Än en gång, apropå definitioner, undrar vi vad som menas med "bred syn på skapande". Det kunde ha fått en precisering.

9. Horisontella perspektiv för kulturen i länet

Vi ser positivt på att man i förslaget tar upp kulturpolitik som en viktig faktor i utveckling av andra delar av samhället, vilket vi håller med om. Däremot finns det skäl att se över det som står om kulturens egenvärde. Även om kultur kan användas som s.k. aspekt avseende andra politikområden, är det viktigt att kultur och kulturskapande tillskrivs ett värde i sig själv. Vi anser att det måste vara grundläggande, därför att det är först när kulturen har ett egenvärde som den också kan bidra till andra samhällsområden på olika sätt.

Under avsnitt 9.7 ser vi det också viktigt att påpeka att man när man på sidan 57 talar om att låta kulturen ta plats i för tillväxten viktiga sammanhang det innebär att ta in kulturskaparna för att verkligen få möjligheterna att tända o hända.

10. Kulturella och kreativa näringar

De synpunkter vi har angett för avsnitt 9, kan även appliceras här. KLYS har tagit fram en kartläggning över aktörer det område som brukar gå under namnet kulturella och kreativa näringar (finns att ladda ner som pdf på www.klys.se) och vi citerar från den: "Utan den kulturverksamhet som samhället garanterar, från musikklasser i skolan till nationella institutioner som museer och teatrar, kommer det inte att uppstå några kreativa näringar heller." Regeringens satsning på kulturella och kreativa näringar handlar inte om skapande verksamhet, utan i första hand om att skapa möjligheter för inkubatorer, branschguider etc. som i sin tur kan underlätta för framför allt egenföretagare. Därför är vi tveksamma till om satsningar på att utveckla sådana bör ske inom ramen för samverkansmodellen (i likhet med vad vi tidigare sagt om Skapande skola). Det KLYS ser som risk är att medel som ska destinerats för skapande verksamhet går till satsningar på att utveckla företagsstödande verksamhet.

11. Civilsamhällets kultur

Vi har redan nämnt skillnaderna mellan och de olika förutsättningarna för yrkesverksamma respektive amatörer.

De professionellt verksamma kulturskaparna och aktörerna inom ramen för det s.k. civilsamhället utgör tillsammans förutsättningen för att ett levande kulturliv ska kunna blomstra och utvecklas, och vi anser att det i liggande förslag till kulturplan inte klart går att utläsa det nödvändiga samband som

finns dem emellan.

12. Samverkan

Samverkan är något KLYS självklart eftersträvar och står bakom. KLYS egen organisation bygger i allra högsta grad på samverkan i olika former. Därför är det glädjande att det finns ett eget avsnitt i förslaget som tar upp denna aspekt. Men – återigen – vi saknar de professionella kulturskaparna som part i den processen. Samverkan med kommuner, regionala kulturaktörer och civilsamhället räcker inte utifrån vårt perspektiv. Samverkan måste självklart ske även med de professionella kulturskaparna, om kulturskapares villkor att verka i regionen. KLYS utvecklar tankar om samråd i bilagan till detta remissvar.

13. Uppföljning/utvärdering

KLYS samverkar på nationell nivå med både Kulturrådet och Myndigheten för kulturanalys om uppföljnings- och utvärderingsfrågor kopplat till professionella kulturskapare och konsekvenser av samverkansmodellen.

I detta avsnitt efterlyser vi återigen tydliga skrivningar om att professionella kulturskapare som aktörer kopplade till samverkansmodellen bjuds in att bidra till utvärdering och uppföljning.

Avslutande kommentar

KLYS vill avslutningsvis peka på följande tre övergripande punkter som vi anser vara extra viktiga när det handlar om att ta fram, genomföra och utvärdera en regional kulturplan.

- Ta tillvara professionella kulturskapares synpunkter och erfarenheter om regionala villkor.
- Formulera vilken konstnärspolitik man vill ha i regionen.
- Respektera principen om armlängds avstånd.

Slutligen vill vi å alla kulturskapares vägnar tacka för möjligheten att få komma med synpunkter på kulturplanen. Dessa har tagits fram inom KLYS interna Samverkansgrupp, där våra fyra huvudområden – ord, ton, bild/form samt scen/film – finns representerade.

Som nämnts tidigare bifogar vi en bilaga där vi utvecklar KLYS syn på hur man kan arbeta med kulturskapare i processen med kulturplanerna.

Med vänliga hälsningar

Erik Wahlström, förbundssekreterare

Giulia Ray, samverkanssamordnare, giulia@klys.se, 070-262 19 38

Anna Söderbäck, ordförande, anna@klys.se, 070-219 51 21